

Bilag 3: Faktanotat om rygning

Dette notat beskriver Viborg Kommunes målsætning om at reducere andelen af rygere og sammenholder det med udviklingen i andelen af dagligrygere. Notatet opsummerer endvidere de sundhedsmæssige og økonomiske konsekvenser af rygning.

Derefter præsenterer notatet de nationale anbefalinger for tobaksforebyggelse med udgangspunkt i reviderede forebyggelsespakker fra Sundhedsstyrelsen, ligesom notatet indeholder en oversigt over Viborg Kommunes rygestopindsats og forebyggende indsats.

Faktanotatet er tænkt som et afsæt til drøftelserne om røgfri arbejdstid.

Viborg Kommunes målsætning vedr. rygning og udviklingen i andelen af rygere

Et af effektmålene i Viborg Kommunes tværgående sundhedspolitik er at reducere andelen af borgere, som ryger dagligt fra 18 % i 2013 til <16% i 2017 og <14% i 2021. Den seneste "Hvordan har du det?" undersøgelse viser imidlertid, at målet ikke er nået i 2017, idet antallet af borgere, der ryger dagligt er 17%.

Derfor fastholder og skærper Byrådet nu sit fokus på at reducere andelen af rygere. Som led i Byrådets arbejde med ny styringsmodel, har byrådet under temaet sundhed blandt andet formuleret mål om rygning. Målsætningen er, at der er 20 % færre rygere i alle aldersgrupper, og at andelen af unge rygere er halveret inden 2025.

Når der ses på antallet af dagligrygere på landsplan og i Viborg Kommune, så ligger Viborg Kommune på niveau med resten af landet, dog med et lidt større fald fra 22 % i 2010 til 17 % i 2017. Dette kan se i tabellen herunder.

År	Landsplan	Viborg
2010	21%	22%
2013	17%	17%
2017	17%	17%

Tabel 1. Dagligrygere 2010 til 2017

Kilde: Hvordan har du det 2017.

Der er en lille forskel i mellem kønnene i antallet af dagligrygere. I Region Midtjylland er 15 % af kvinderne dagligrygere, mens 17 % er dagligrygere blandt mændene. Samlet set er det personer i alderen 45 til 64 år hvor flest er dagligrygere, mens der er færrest dagligrygere i aldersgruppen 75 og derover. I aldersgruppen 16 – 24 år, er der 14 % der er dagligrygere, hvilket er mindre sammenlignet med resten af landet.

Uddannelsesniveaet har stor betydning for, om man er dagligryger eller ej. Blandt de lavt uddannede er der betydeligt flere rygere i forhold til de højt uddannede. Se tabellen herunder.

År	Lav udd.niv.	Middel udd.niv.	Højt udd.niv.
2010	29%	22%	13%
2013	25%	19%	10%
2017	23%	17%	10%

Tabel 2. Dagligrygere og uddannelsesniveau i region Midtjylland

Kilde: Kilde: Hvordan har du det 2017. Personer på 25 år og derover.

Derudover har erhvervstilknytningen også stor betydning for antallet af dagligrygere. Blandt arbejdsløse, folk på kontanthjælp, sygedagpenge modtagere og førtidspensionister er der betydelig flere dagligrygere end i resten af befolkningen.

Kategori	Pct.
Studerende	13%
Beskræftigede	15%
Arbejdsløse	25%
Kontanthjælp, sygedagpenge mv.	24%
Førtidspensionister	32%
Efterlønsmodtagere	17%
Folkepensionister	13%

Tabel 3. Erhvervstilknytning i 2017 i Region Midtjylland

Kilde: Kilde: Hvordan har du det 2017

Spørger man de personer der er dagligrygere, om de ønsker at stoppe, så svarer 45 % af dagligrygere i Region Midtjylland, at de gerne vil have hjælp til at stoppe med at ryge. 16 % af borgerne i Viborg Kommune der er dagligrygere, planlægger at stoppe inden for 6 måneder.

Kigger man på tobaksforbruget, så er det klart storrygerne, det vil sige dem, der ryger mere end 15 cigaretter dagligt, der ønsker hjælp til at stoppe. Det kunne være i form af en rygestopindsats. 54 % af storrygerne i Region Midtjylland ønsker hjælp til rygestop, mens 39 % af de moderate rygere ønsker hjælp til rygestop.

Sundhedsmæssige konsekvenser af rygning

Rygning er den største risikofaktor i forhold til langvarig sygdom og dødelighed. I gennemsnit dør en dagligryger mere end 10 år tidligere end en person der aldrig har røget. Hvert 4. dødsfald i Danmark er relateret til rygning. Rygning øger risikoen for en lang række alvorlige sygdomme såsom lungekræft, hjerte-kar sygdomme, og kronisk obstruktiv lungesygdom (KOL). Derudover øges risikoen for øjensygdomme, muskel/skeletlidelser, mavesår, diabetes, paradentose, nedsat fertilitet, impotens, dårlig sårheling m.m. Der er således et stort forebyggelsespotentiale i rygestopindsatsen.

Tobaksrøg skader ikke kun rygeren. Røgen kan have helbredsmæssige konsekvenser for andre, hvis de udsættes for passiv rygning. Børn er særligt udsatte og har større risiko for vuggedød, mellemørebetændelse og luftvejsinfektioner, hvis de udsættes for tobaksrøg.

Økonomiske konsekvenser af rygning

I Sundhedsstyrelsens netop opdaterede forebyggelsespakker¹ er der indeholdt en beregning for udgifterne til den kommunale medfinansiering vedrørende rygning. Meromkostningerne for en gennemsnitskommune på 59.000 indbyggere opgøres til 44 mio. kr. årligt. For Viborg Kommune svarer det til, at der er tale om meromkostninger på ca. 70 mio. kr. årligt.

Nationale anbefalinger for tobaksforebyggelse

De nationale anbefalinger for tobaksforebyggelse er samlet i forebyggelsespakken om tobak og udgives af Sundhedsstyrelsen. Anbefalingerne er baseret på den bedst tilgængelige viden på området. Alle anbefalinger i tobaksforebyggelsen kan ses i forebyggelsespakken:

https://www.sst.dk/da/udgivelser/2018/~/_media/6F690B19C5034667BBAB27F49864258D.ashx

Det bemærkes, at Sundhedsstyrelsen anbefaler, at e-cigaretter, røgfri tobak og alle andre nyere tobaks- og nikotinprodukter sidestilles med rygning i kommunernes forebyggelsesindsats. Det anbefales derfor, at regler og indsatser vedrørende rygning også gælder for røgfri tobak, e-cigaretter mv.

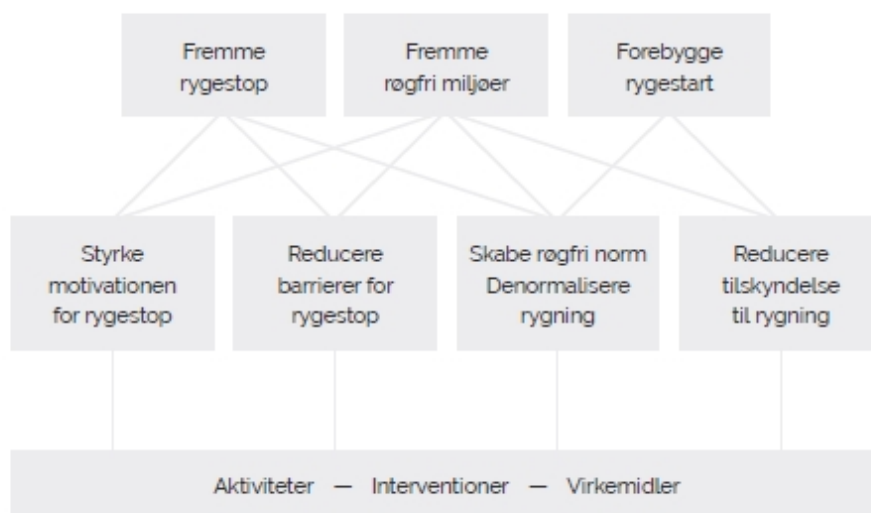
¹ Se <https://www.sst.dk/da/planlaegning/kommuner/forebyggelsespakker>

Den største effekt af det tobaksforebyggende arbejde ses, når der iværksættes indsatser både centralt og lokalt. Samtidig skal de være flerstrengede. Det vil sige, at der samtidigt skal arbejdes på tværs af forvaltninger og sektorer med forskellige metoder og forebyggelsesindsatser, som spiller sammen.

Elementerne i en effektiv tobaksforebyggelse er:

1. Fremme af rygestop
2. Fremme af røgfri miljøer
3. Forebyggelse af rygestart

Figur: Sundhedsstyrelsens model for det tobaksforebyggende arbejde:

Den bedste effekt, når alle anbefalinger iværksættes. Er man af ressourcemæssige hensyn nødt til at prioritere, er de centrale anbefalinger, som kommunen bør have ekstra fokus på:

- Røgfri miljøer – særligt hvor børn og unge færdes - f.eks. røgfri skoletid
- Røgfri arbejdstid
- Fleksible rygestoptilbud af høj kvalitet
- Etablering af et systematisk henvisningssamarbejde med kommunale forvaltninger, almen praksis og sygehuse.

Rygestopindsatsen i Viborg Kommune

Viborg Kommunes basisindsats på tobaksområdet er rygestoprådgivning. I Sundhedscenteret samt i alle sundhedssatellitter tilbydes rygestopforløbet Røgfrit Liv, som er et gruppekursus på 7 uger. Der tilbydes ligeledes individuelle rygestopsamtaler.

"Center for Mestring" tilbyder individuelle rygestopsamtaler til borgere med psykisk sårbarhed. Derudover er der personale på Rusmiddelcenteret; i det forebyggende team omkring forebyggende hjemmebesøg til sårbare borgere over 65; i sygeplejeklinikken, en screeningssygeplejerske samt en bostøtte, der kan varetage individuelle rygestopsamtaler med de borgere, de er i kontakt med i det daglige.

Der er løbende dialog med kommunens ungdomsuddannelser omkring rygestopkurser samt rygeforebyggende events.

Rygestoptilbud i Viborg Kommune

- Rygestoprådgivning i grupper – Røgfrit Liv i Sundhedscenteret samt alle sundhedssatellitter
- Individuelle rygestopsamtaler i Sundhedscenteret samt i alle satellitter
- Rygestop tilbud til psykisk sårbare
- Rygestopsamtaler i forbindelse med screening af de 67- årige
- Rygestop af bostøtte
- Rygestopforløb på ungdomsuddannelserne
- Individuelle rygestopsamtaler på Rusmiddelcenteret (+ nikotinsubstitution).
- Tilbud om rygestopsamtaler på de forebyggende hjemmebesøg.
- Tilbud om rygestopsamtaler i sygeplejeklinikken
- Stoplinien er et landsdækkende tilbud til rygere. Man kan ringe til stoplinien og få telefonisk rådgivning.
- Xhale og E-kvit er apps, der kan hjælpe til rygestop. Xhale er målrettet unge op til 25 år

Forebyggelsesindsatsen i Viborg Kommune

Forebyggelsesindsatsen i Viborg kommune omfatter et tilbud om rygeforebyggende undervisning til udskolingsklasser i Viborg Kommunes folkeskoler. Derudover laves rygeforebyggende events på Mercantec samt på udvalgte steder i Viborg. Undervisning og events udføres af lokale sundhedsformidlere.

Sundhedsformidlerne er et resultat af et partnerskab mellem VIA University College, Kræftens Bekæmpelse samt Sundhed i Viborg Kommunen. Sygeplejerske og pædagogstuderende uddannes af Kræftens Bekæmpelse og Sundhed, Viborg Kommune til at undervise på folkeskoler og formidle på events på ungdomsuddannelserne.

Når der nationalt er fokus på rygning via kampagner, støttes op omkring dette ved at formidle budskaberne videre. Dette gøres bl.a. via Viborg Kommunens infoskærme, Facebook, hjemmesider, plakater og flyers på udvalgte steder. Desuden markeres det med lokale events i byen.

Forebyggende tiltag i Viborg Kommune.

- Tilbud om rygeforebyggende undervisning til alle folkeskoler
- Events på ungdomsuddannelserne (I foråret 2017 har der været events på alle gymnasier i Viborg (inkl. Mercantec) samt produktionsskolen.
- Røgfri arbejdstid i Sundhed og i Omsorg
- Øget rekruttering fra sygehuset. Henvisning og implementering af VBA (Very brief advice)
- Nationale kampagner – forskellige målgrupper
- Lokale events (Rutebilstationen, Seniorfolkemøde, Sundhedscenteret mm)
- Partner i Røgfri Fremtid
- Lokalt tobaksnetværk – rygestoprådgivere i Viborg Kommune mødes og udveksler erfaringer, samt planlægger events mm
- Regionalt tobaksnetværk – tobakskoordinatorer i kommunerne Silkeborg, Skive, Herning, Holstebro, Ringkjøbing Skjern, Lemvig, Struer og Ikast - Brande samarbejder om rygeforebyggelsen på tværs af kommuner.